

Forskningsobjekt gör motstånd

I forskning används åtminstone två metoder för att börja kontrollera forskningens objekt:

1 Objekten underordnas hypotes, problem eller teori. Objekten tvingas därmed falsifiera och bekräfta den värld undersökningen är med och skapar. Genom upprepning producerar forskning självgående motorer, projekt, som rullar vidare på till synes oförutbestämda vägar.

2 Objekten underordnas annan aktör. Genom att förklara objektet blir förklaringen aktör. Och objektet reduceras till förmedlare. Förklaringen (den egentliga aktören) kan vara en logik, individuell eller kollektiv, som strävan efter lycka eller klassintressen. Eller en identitet som homofob, rasist, preferens eller genus. Eller så kan den egentliga aktören gömma sig bakom objektet, som den kausala orsaken: gener, marknaden, makten, systemet eller kapitalismen. Detta kallas reduktionism eller bort(om)förklaring.

Objekt blir subjekt

När ett objekt gör motstånd, när det börjar samverka med forskare och andra, så blir det subjekt. Det bidrar med något oväntat tillsammans med andra som bidrar. Det samverkar. Det kan inte reduceras till sig själv eller till något annat. Det är vare sig själv nog eller helt underställd.

Objektets bidrag är alltid oförklarligt, annars skulle ju bidraget egentligen komma från förklaringen. Aktör är därmed det som inte kan förklaras eller kontrolleras.

Olika förklaringar kan dock vara mer eller mindre jämlika bidragsgivare tillsammans med forskningsobjektet. Samverkan och samarbete är trassligt.

Förklaringarna kan bidra till att göra objektets oförklarighet möjligt. Göra aktörskap möjligt. Självtändighet kommer från ömsesidigt motstånd, motsträvig samverkan, inte från självet. Själv är aldrig självt. Objekt kan vare sig vara objekt eller subjekt i sig själv.

Per Herngren

Förklaring som aktör

När förklaringen bidrar, blir aktör, så kan detta bidrag inte förklaras med en annan förklaring. För i så fall vore den andra förklaringen den egentliga aktören.

Antireduktionistisk läsning av "Forskningsobjekt gör motstånd"

Forskning ska inte läsas som förklaring i analysen. Det finns ingen konspiration eller inbyggd tendens hos forskning att använda de två kontrollteknikerna. Kontrollteknikerna kan mycket väl vara vanliga, de smittar lätt av sig, och de kan översättas till nya undersökningar. Kontrollteknikerna är inte generella eller universella. Kontrollteknikerna är istället transaler, universaler, som kan hoppa ur kontexter över till andra kontexter.

Forskning ska inte läsas som en stor sfär eller container som innehåller något. Forskning är snarare den del i en undersökning, artikel, rapport, bok, anställning, byråkrati som gör anspråk på att vara "forskning". Forskning är alltså en underavdelning eller subsystem till konkreta undersökningar och artiklar. Forskning är alltså inte överordnat system. Ifall forskning förstås som helhet är helheten mindre än delen.

Referens

Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*, London: Duke University Press, 2007.

Maine de Biran, 1766-1824. Själv produceras tillsammans med, och med hjälp av, att annat och andra gör motstånd.

Paul Ricoeur, *Oneself as Another*, The University of Chicago Press, 1994, se speciellt sidan 322.

Antireduktionism räddar förklaringarna

Reduktionism har blivit ett skällsord mot dem som försöker förklara något med en eller ett par orsaker. Det kallas också [linjär](#) föreställning. Det ena leder till det andra, som dominobrickor.

De som istället menar att något är komplext eller att orsaker samspelar med varandra kallas *antireduktionister*. Det kallas också [ickelinjär](#).

Bland politiska aktivister kan reduktionism vara att förklara exempelvis diskriminering av homosexuella med enbart homofobi. Reduktionism kan vara att förklara herravälde och patriarkat med egenskaper hos något av könen. Eller att förklara kvinnlig underordning med kapitalismen, allt förtryck reduceras till kapitalism.

Rädda förklaringarna

En del förutsätter att antireduktionism avfärdar alla förklaringar. Att antireduktionism avfärdar alla försök att reducera något till något annat. Det är snarare så att antireduktionism räddar reduktionen från reduktionismen. Antireduktionism räddar förklaringarna från en övertro på en eller ett par förklaringar.

Reduktionismen lyfter fram en eller flera förklaringar och suddar ut det myller av förklaringar som verkar. Istället för att bejaka hur förklaringar kan vara med och göra sig självständiga och samtidigt samverka så reduceras alla dessa svärmar av förklaringar till en eller ett par förklaringar.

Hur förklaringar kan vara med och göra något oförklarigt! Hur förklaringar kan vara med och göra något till aktör! Hur förklaringar kan vara med och göra något självständigt! Detta blir obegripligt i reduktionismen.

Per Herngren

2012 12 24, version 0.2

Referens

Karen Barad, *Meeting the Universe Halfway Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*, London: Duke University Press, 2007.